

Fårön raukit ovat kuin Pääsiäissaaren Moait pienoiskoossa.

Luovuuden jalanjäljillä Gotlannissa

6.10.2026 18.32

Gotlanti paljastaa palan luonteestaan, kun saaren asukkaat pääsevät näyttämään kykynsä, päämäärätietoisuutensa ja kansallisylpeytensä. Fårössä Ingmar Bergmanin perinnöstä pidetään tiukasti kiinni.

TEKSTI ja KUVAT: ANNIINA AULA

Kerstin Kalström katselee Itämerta ja sen rantaviivaa nostalginen ilme kasvoillaan. Ollaan Gotlannin pohjoispuolella karun kauniilla Fårön saarella, joka sijaitsee viiden minuutin lossimatkan päässä pääsaaresta, kuutisenkymmentä kilometriä Visbystä.

Kalström on puuhanainen projektissa, jonka tarkoitus on jatkaa saarelta sielunmaisemansa löytäneen, suuren elokuvaohjaajan **Ingmar Bergmanin** perintöä jälkipolville.

Se ei kuitenkaan ole helppoa. Puoli vuotta sitten rahoittaja vetäytyi ja vanhaan kouluun suunnitellun Bergman-keskuksen perustamishanke sai kovan kolauksen. Nyt koko hanke on vaarassa kaatua, vaikka suunnitelmat ovat jo valmiina. Kalström haluaa kipeästi, että suunnitelma toteutuu, onhan hän toiminut tuossa samassa koulussa opettajana 25 vuotta. Olisi suuri sääli, jos rakennus jäisi nyt tyhjilleen.

Onneksi saarelaiset ovat saaneet jokakesäiset Bergman-viikot, jotka tuovat saarelle joukon elokuvan ystäviä. Ja onneksi saareen on ihastunut myös Bergmanin kotitalon ostanut norjalainen miljonääri. Taiteilijakodiksi ja kulttuurikeskukseksi suunniteltavan talon sijainti on toistaiseksi vielä suuri salaisuus, jonka ainoastaan färöläiset tietävät. Vain piikkilangat aidassa kertovat talon sijaitsevan jossain lähistöllä.

- Bergmanin asuintalon sijaintia ei taiteilijan elinaikana koskaan kerrottu tulijoille, hänen annettiin työskennellä rauhassa, Bergman-opas Kerstin Kalström kertoo saarelaisten lojaaliudesta.

Kalström on syntyisin Gotlannin pääsaarelta, mutta asunut Fårössä jo tovin. Hänen miehensä oli Ingmar Bergmanin hyvä ystävä.

- Bergman ja mieheni keskustelivat monet tuokiot kupposten äärellä, Kerstin kertoo ylpeyttä äänessään.

Rauhallisia ovat saaren rannat ja metsät, joissa Bergman kuvasi yhteensä neljä pitkää elokuvaa.

Kameran sujuvaan liikuttamiseen rakennetut pitkät kiskotkin ovat poissa. Lavasteita olivat myös monet rakennukset, joita Kalström ylpeänä esittelee. Bergman on selvästi vajaan 550 asukkaan Fårön saaren mielitietty. Ja sitä oli Fårö myös itse ohjaajalle.

- Täällä olen elämäni loppuun asti, Bergman sanoi vuonna 1962 ja muuttikin saarelle pysyvästi viimeisiksi elinvuosikseen.

Taiteilija kuoli vuonna 2007. Mies, joka ei hautajaisiinsa halunnut kuin punaisia ruusuja, lepää Fårön kirkon merinäköalalla varustetulla hautausmaalla itse valitsemallaan paikalla, jonne vieraat voivat jättää tervehdyksensä.

Fårössä ainutlaatuista on paitsi Bergmanin perintö, myös mahtavat raukit, jotka ovat luonnon oma voimannäyte. Ne ovat valtavia kivipatsaita ajalta, jolloin saaren sanotaan sijainneen päiväntasaajan tienoilla noin 400 miljoonaa vuotta sitten.

Gotlantilaiset ovat yritteliästä väkeä. Ja mikä parasta, he uskaltavat myös näyttää, miten ylpeitä he käsityötaidoistaan ovat. Silti kenelläkään ei ole koskaan kiire. Ei edes kesällä, vaikka sesonki kestää vain pari kuukautta, jolloin vuoden rahapussi pitäisi raapia kokoon.

Gotlantilaiset eivät stressaa, he keksivät muuta mukavaa tekemistä talveksi.

Koko saaren pysähtyneisyys tarttuu myös matkailijoihin. Ei haittaa, vaikka taivaalta tulisi kissoja ja koiria, tunnelma on iloinen ja lämmin.

Silti usko omaan tekemiseen ja saaren tulevaisuuteen on vahva ja syvään juurtunut. Moni taiteilija onkin saarella vierailunsa jälkeen pian ollut saaren asukas.

Ainakin eräs "lautantuoma" saa tehdä rakasta työtään ympäri vuoden. Hän on Suomesta aikoinaan Gotlantiin muuttanut muotoilija **Stina Lindholm**, jolla on Bogessa vanhalle maatilalle valmistunut muotoilutehdas, Skulpturfabriken. Erikoista Lindholmin työssä on, että hän tekee niinkin tavallisesta materiaalista kuin betonista kauniita puutarhakalusteita ja -koristeita.

Lampaita Gotlannissa on kuin poroja Lapissa. Päkäpäitä on saarella vähintään yhtä monta kuin on asukasta, niitä kuvataan ja ne näkyvät matkamuistoissa ja betoniporsaissa. Ennen kaikkea lammas on suurta herkkua.

Lähiruoka ja ekologisuus ovat kaksi tärkeää sanaa gotlantilaisessa gastronomiassa. Keväällä keittiöt täyttää saarella kasvatettu parsa, syksyllä maistellaan ylellisiä tryffeleitä ja lammasta syödään ympäri vuoden.

Aterian täydentää saaren oma ekologinen leipä. Rute Stenugnsbageri -leipomoa pyörittävä **Erik Olofson** pitää enemmän suomalaisesta suolaisesta ruisleivästä kuin makeasta saaristolaisleivästä, mikä näkyy myös leipomon herkullisissa tuotteissa.

- Kesällä kahvilassa voi olla pitkät jonot, mutta ihmiset ovat iloisia, toisin kuin Tukholmassa, jossa kaikilla on kiire pois, kuvailee leipuri Olofson kesäkuukausien tunnelmaa.

Leipomon sydän, suomalaisen **Heikki Hyytiäisen** suunnittelema valtava leivinuuni lämmitetään kiireisimpinä kuukausina joka päivä.

Gotlantilaiset ovat palanneet takaisin aikaan, jossa he ovat syystäkin ylpeitä töistään ja taidoistaan. Ainutlaatuista käsityötä, taiteilijoita, hyvää ja ekologista lähiruokaa sekä juomaa. Vähintään tätä kaikkea on Gotlanti. Ruotsalaisten oma lomasaari.

Gotlannin sykkivä sydän - Visby

Kolea, mutta aurinkoinen aamu aukeaa vanhan hansakaupungin Visbyn kaduilla. Ruotsin aurinkoisin kaupunki on alkukesästä parhaimmillaan, kun luonto alkaa näyttää vehreyttään ja kukat ovat vasta puhkeamassa. Keväällä tai alkusyksyllä koetusta seesteisestä rauhasta voi vain haaveilla kiireisimpinä kesäkuukausina.

Visbyn Vanhassakaupungissa on viehättäviä pieniä käsityöliikkeitä.

Visby on kukkasten kaupunki.

Juhannuksesta alkaen Unescon maailmanperintökohteisiin kuuluva kaupunki muuttuu vilkkaaksi bailukeskukseksi, kun tukholmalaisnuoriso matkustaa saarelle kesälomillaan. Meno riehaantuu kuin Ibizalla ikään, erotuksena se, että juhlakansa on oman maan väkeä ja keskiaikaiset puitteet ovat ainutlaatuiset.

Kiemurtelevien, nousevien ja laskevien mukulakivikatujen varsilla on idyllisiä, mutta kalliita visbyläiskoteja, hotelleja ja putiikkeja. Kaikki visbyläiset haluaisivat asua Vanhankaupungin keskustassa.

Gotlantilaisten käsityöperinteet kukoistavat myös Visbyssä. Lampaannahasta ja -villasta tehdyt tuotteet, keramiikkaesineet ja design täyttävät pienet putiikit, joita vanhan kehämuurin sisällä on lukuisia. Wisby Ost -juustoputiikissa saa maistella saarella tehtyjä herkullisia juustoja.

Luovuuden ilmapiiri asuu myös keskikaupungilla. Kehämuurin sisällä sijaitseva The Baltic Centre for Writers and Translators on Itämeren maiden kirjailijoille ja kääntäjille perustettu taiteilijakoti, jossa esimerkiksi **Kjell Westö** on kirjoittanut kirjojaan.

Camilla Ahlberg ottaa vieraat vastaan keskiaikaisessa asussa pari vuotta sitten kunnostetussa keskiaikaisessa hotellissa. Medeltidshotellet on tunnelmallinen paikka, jossa ajatukset karkaavat kauas vuosien taa. Sisustuksessa on käytetty paljon täyspuuta ja paikka saatu näyttämään vanhalta, mutta viihtyisältä. Kaapin ovien takaa paljastuvat litteä televisio ja minibaari. Myös kylpyhuone on moderni, joten mukavuudesta ei ole tingitty. Kokonaisuuden rikkovat vain sinne tänne ripotellut leluhiiret, jotka toki viehättävät pikkuväkeä. Hotelli on perheomistuksessa ja siinä on vain 17 huonetta, joista jokainen on erilainen.

Modernimpi Visby aukeaa heti muurien ulkopuolella. Varsinainen taidonnäyte on saaren uusin design-hotelli, aivan meren äärellä sijaitseva Tott Resort, jossa unet maistuvat nykyaikaisen elektroniikan ympäröimänä. Harvemmin hienot puitteet ja käytännöllisyys kuitenkaan kohtaavat.

Mutta eihän Visbyssä olekaan tarkoitus lomailla neljän seinän sisällä. Visbyssä koetaan keskiaikaista tunnelmaa kaupungin sokkeloissa hyvän ruoan ja juoman parissa.

PLUSSAT

o Hyvin säilytetty historia
o Leppoisa ilmapiiri

MIINUKSET

o Hitaat kulkuyhteydet
o Liikkeiden lyhyet aukioloajat sesongin ulkopuolella.

FAKTAT GOTLANTI

Emämaa: Ruotsi
Sijainti: Ruotsin itäpuolella Latvian korkeudella, 90 km Ruotsin rannikosta ja 130 km Latvian rannikosta.
Asukkaita: ympärivuotisia noin 57 000, joista Visbyssä 22 700. Kesäisin asukasmäärä moninkertaistuu kesämökkiläisten ansiosta.
Pääkaupunki: Visby
Pinta-ala: noin 3140 m2, leveys 50 km, pituus 176 km, rantaviivaa on noin 800 kilometriä, Fårö mukaan luettuna.
Miten pääsee: Gotlandsflygin suorat lennot Helsingistä 19.6.-16.8. Lentoaika 35 minuuttia. Silja Linen ja Viking Linen yhdistelmäpaketit Tukholman kautta. Ruotsin mantereelta lautat Nynäshamnista ja Oskarshamnista. Tukholman Arlandasta ja Brommasta on lentoja läpi vuoden.

Tapahtumia Gotlannissa:

- Seitsemäs Bergman-viikko järjestetään 29.6.-4.7. Bergmansafareita elokuvien jalanjäljissä, elokuvaesityksiä, luentoja ja keskusteluja.

- Keskiajan viikko 8.-15.8. Markkinat, musiikkia, teatteria ja luentoja. Ritarit taistelevat turnajaisissa. Medeltidsveckan on Ruotsin suurin historiallinen festivaali. Valtakunnan parhaat ritarit ratsuineen käyvät turnajaisiin myös useana päivänä heinäkuussa.

Syö ja juo Visbyssä:

- Ravintola Bolaget, Stora Torget 6. Gotlantilaisia erikoisuuksia ranskalaisittain. Auki ympäri vuoden.

- Wisby Deli, Södra Kyrkogatan 16. Suosittu lounasravintola. Raikkaita herkkuja, paikallista lihaa jne. Myös take away ja ruokaputiikki, jossa mm. marmeladeja, oliiviöljyjä, pestoa. Auki ympäri vuoden.

Pyhän Marian kirkko on vuodelta 1225.

Puutarhakoristeita betonista.

- Ravintola 50 Kvadrat, S:t Hansplan. Ruotsalaista keittiötä, vaikutteita koko maailmasta. Historiallisessa talossa hämyisä satojen viinimerkkien viinikellari. Palkittu ruokaravintola perustaa menunsa lähiruokaan. Avoinna 1.4.-15.9. Muina aikoina ryhmille.

Visbyssä on paljon historiaa.

Keskiaikahotellissa koiriakin hemmotellaan.